

Warszawa, 31.05. 2000 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Prof. dr Adam ZIELIŃSKI

RPO//197149/95/XI/GR

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 827 62 61
Fax 827 64 53

**Pan Profesor dr hab.
Miroslaw Handke
Minister Edukacji Narodowej**

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie dziękuję za odpowiedź (DKW 054-105/2000/EB) z dnia 10 maja br. na moje wystąpienie w sprawie zgodności przepisów prawa oświatowego - w części dotyczącej realizacji i przestrzegania praw ucznia i dziecka - z art. 72 ust. 3 Konstytucji RP.

Odnosząc się do treści tej odpowiedzi wyjaśnić muszę, że przedstawiona w wystąpieniu analiza przepisów miała na celu przede wszystkim wykazanie, że respektowanie praw ucznia i dziecka jest związane z możliwością ich egzekwowania przez uczniów, będących podmiotami tychże praw. Egzekwowanie zaś jest nierealne, gdy nie istnieje katalog podstawowych praw, jednakowych dla wszystkich uczniów - członków społeczności szkolnych określonego szczebla i gdy nie ma wyodrębnionej procedury umożliwiającej sprawiedliwe rozpatrzenie sprawy (w tym procedury odwoławczej).

Oznacza to także, że charakter ramowego statutu jako aktu, który tworzy podstawy działania placówek i zawiera „katalog minimum praw” nie powinien być zmieniany. Jest to zbiór przepisów, z którymi nie mogą być sprzeczne szczegółowe rozwiązania konkretnych statutów, nazywanych „konstytucjami szkół”. Stosowanie przepisów wywodzących się z katalogu praw człowieka nie może zostać wyłączone decyzją gremium przygotowującego statut. Na katalog ten nie mają wpływu różnice światopoglądowe i koncepcje wychowawcze.

Umiejętności właściwego egzekwowania i pojmowania przysługujących człowiekowi praw i wolności są niezbędne każdemu w dorosłym życiu. Rosnący - w miarę rozwoju dziecka - udział w egzekwowaniu praw i wolności przynosi mu świadomość, że mają one granice, które wyznaczają podstawowe prawa innych ludzi i porządek społeczny oraz uczy odpowiedzialności za podjęte decyzje. Dorastanie dzieci do odpowiedzialności jest trudnym procesem. Zadanie szkoły jest w nim

wytyczne (art. 29 ust.1 Konwencji o prawach dziecka - Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, zalecenie Nr R (85) 7 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich o nauczaniu i pobieraniu nauki w zakresie praw człowieka w szkołach).

W konsekwencji podtrzymuję stanowisko, że przepisy prawa oświatowego powinny jasno określać katalog podstawowych praw dziecka i ucznia oraz tryb ich egzekwowania, zaś statuty poszczególnych szkół opracowywane przez rady pedagogiczne, dyrekcje i społeczne organy szkoły muszą je uwzględniać.

Z wyrazami szacunku

/-/ Prof. dr Adam Zieliński